Ehkäisevän päihdetyön, mielenterveyden hyvinvoinnin ja väkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma vuosille 2026-2029

PAIMIO

SAUVO

Sisältö

1. Ehkäisevä päihdetyö
2. Hyvinvointia ja turvallisuutta vahvistava ehkäisevä työ
3. Tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2026-2029
4. Yhteistyöryhmä
5. Vuosikellot

1. Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden, huumausaineiden, päihtymiseen käytettävien lääkkeiden sekä rahapelaamisen aiheuttamia terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia haittoja.

Työllä vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia, ehkäistään riskitekijöitä ja vahvistetaan suojaavia tekijöitä sekä lisätään luotettavaa tietoa päihteisiin ja rahapelaamiseen liittyvistä ilmiöistä.

Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä ja sitä ohjaavat muun muassa laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015), alkoholilaki, tupakkalaki, huumausainelaki sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeva lainsäädäntö.

Kunta vastaa ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista ja toteuttamisesta paikallisesti yhteistyössä hyvinvointialueen, järjestöjen, seurakuntien, poliisin, valvontaviranomaisten, elinkeinotoimijoiden, median ja kuntalaisten kanssa. Ehkäisevä päihdetyö perustuu tutkittuun tietoon, vaikuttaviin menetelmiin, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä päihdehaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Pakka-toimintamalli

Paimion kaupunki ja Sauvon kunta ovat mukana Pakka-toimintamallissa. Pakka-toimintamalli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä. Pakka-toimintamallilla ehkäistään päihdehaittoja yhteisöllisesti, sillä sitä toteutetaan paikkakunnalla tai alueella koko yhteisön voimin.

Pakka-mallin mukaisella työllä voidaan tutkimusten mukaan:

- ✓ parantaa ikärajavalvontaa myyntipaikoissa
- ✓ vähentää alaikäisten alkoholin ja nikotiinituotteiden saatavuutta
- ✓ tukea alaikäisten raittiutta ja vaikuttaa asukkaiden asenteisiin alaikäisten juomisesta
- ✓ tiukentaa päihtyneille anniskelua ravintoloissa

Pakka-mallissa saatavuuden sääntely tuodaan osaksi ehkäisevää päihdetyötä. Tavoitteena on rajoittaa ikärajavalvottavien tuotteiden eli alkoholin, tupakan ja rahapelien saatavuutta. Saatavuuden sääntelyllä ehkäistään alaikäisille myyntiä ja päihtyneille anniskelua. Sääntelyn perustana ovat lait ja säädökset, jotka Pakka-toiminta muuttaa paikalliseksi toiminnaksi.

Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön - THL

2. Hyvinvointia ja turvallisuutta vahvistava ehkäisevä työ

Ehkäisevässä työssä päihteiden käyttöä, mielenterveyden hyvinvointia ja turvallisuutta tarkastellaan osana kokonaisvaltaista hyvinvoinnin edistämistä.

Päihteiden käyttö voi lisätä erilaisia terveys- ja sosiaalisia haittoja ja joissakin tilanteissa myös väkivallan riskiä. Samoin kuormittava elämäntilanne, mielenterveyden haasteet, yksinäisyys, syrjäytyminen tai väkivallan kokemukset voivat lisätä päihteiden ongelmallisen käytön riskiä.

Yhteisenä tavoitteena on vahvistaa suojaavia tekijöitä ja vähentää riskitekijöitä mahdollisimman varhain.

Hyvinvointia edistetään:

- vahvistamalla lasten, nuorten ja aikuisten voimavaroja
- lisäämällä osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia
- ehkäisemällä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä
- vahvistamalla arjen hallintaa ja toimintakykyä
- tukemalla turvallisia ihmissuhteita ja yhteisöjä
- vahvistamalla mahdollisuuksia harrastamiseen, liikuntaan ja mielekkääseen vapaa-aikaan
- lisäämällä matalan kynnyksen kohtaamisia ja tuen mahdollisuuksia
- vahvistamalla mielenterveyteen liittyvää tietoa ja vähentämällä mielenterveyden ongelmiin liittyviä ennakkoluuloja
- tunnistamalla huolenaiheita mahdollisimman varhain ja ohjaamalla tarvittaessa palveluihin.

3. Tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2026-2029

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit ja seuranta
Lapset ja lapsiperheet	Päihdekasvatuksen ulottaminen nuorempiin ikäryhmiin	Yhtenäiset toimintatavat huolen havaitsemiseen ja puheeksiottoon perusopetuksessa ja vapaa-ajan palveluissa esim. Salon puuttumismalli	Kouluterveyskysely 2027 (asenteet, kokeilut, hyvinvointi) Varhan asiakaskyselyt ja palautteet Toimintamallien käyttöönoton eteneminen Toteutuneiden vanhempainiltojen määrä
Lapset ja lapsiperheet	Mielenterveyden hyvinvoinnin ja turvallisten kasvuympäristöjen vahvistaminen.	Vanhemmuuden tukeminen: tietoiskut, etävanhempainillat ja selkeä viestintä	

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit ja seuranta
Nuoret ja nuoret aikuiset	Päihdekasvatuksen vahvistaminen ja nuorten riskikäyttäytymisen ehkäisy	Vierailijaluennot (esim. poliisi, kokemusasiantuntijat, järjestöt) Niko-toiminnan toteuttaminen Päihteettömyyttä tukevat kampanjat ja viestintä	Kouluterveyskyselyn tulokset Tavoitettujen nuorten määrä
Nuoret ja nuoret aikuiset	Mielen hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen	Avoimet nuorisotilojen illat, matalan kynnyksen kohtaamiset ja jalkautuminen Nuorten osallistaminen palvelujen suunnitteluun Kutsuntatilaisuuksissa tehtävä hyvinvointityö	Koettu osallisuus (nuorille suunnatut kyselyt ja palautteet)

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit ja seuranta
Työikäiset	Terveellisten elintapojen edistäminen ja elämänhallinnan tukeminen	Avoimet matalan kynnyksen hyvinvointia tukevat ja päihteettömyyttä lisäävät tapahtumat Ajantasainen ja saavutettava viestintä	Osallistujamäärät Palautekyselyt

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit ja seuranta
Ikäihmiset	Hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja päihteettömyyden tukeminen	Lääkkeiden ja alkoholin yhteisvaikutusten riskeistä tiedottaminen Matalan kynnyksen yhteisöllinen toiminta	Osallistujamäärät Palautekyselyt

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit ja seuranta
Kaikki ikäryhmät	Osallisuuden lisääminen ja palvelujen kehittäminen asiakaslähtöisesti	Toiminnan kehittäminen kuntalaisten mielipiteet huomioiden Kohderyhmien mukaan räätälöity monikanavainen viestintä ja tiedottaminen Yhteisölliset matalan kynnyksen tapahtumat Luontoretket ja liikunnalliset hyvinvointitapahtumat Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa Kokemusasiantuntijoiden puheenvuorot	Osallistujamäärät Asiakaspalautteet ja kokemukset Toiminnan määrä Yhteistyöverkoston palaute
Kaikki ikäryhmät	Yksinäisyyden vähentäminen ja syrjäytymisen ehkäisy		
Kaikki ikäryhmät	Palvelutiedon parantaminen ja saavutettavuus		
Kaikki ikäryhmät	Oman elämänhallinnan vahvistaminen		

Tavoitteiden toteutumista arvioidaan vuosittain osana ehkäisevän päihdetyön seurantaa ja raportointia. Arvioinnin avulla tarkastellaan, missä määrin toimenpiteet ovat edenneet, mitä vaikutuksia niillä on ollut ja mihin työssä tulee seuraavaksi keskittyä.

Arviointi perustuu mm.

- käytössä oleviin mittareihin (kyselyt, palautteet, tilastotiedot)
- toimijoiden itsearvioihin
- lasten, nuorten ja perheiden kokemuksiin
- yhteistyöverkoston palautteeseen

Seurannan tavoitteena on varmistaa, että toiminta kehittyy suunnitelmallisesti ja että mahdollisiin haasteisiin voidaan reagoida ajoissa.

Arviointiasteikko:

Toteutunut – Tavoite saavutettu suunnitellusti
Toteutunut osittain – Edistystä on tapahtunut, mutta tavoite ei ole vielä kokonaan toteutunut
Ei toteutunut – Tavoitetta ei ole saavutettu, tarvitaan lisätoimia ja tarkennuksia

4. Yhteistyöryhmä

Yhteistyöryhmän kokoonpano

Paimion ja Sauvon yhteinen ehkäisevän päihdetyön, mielenterveyden hyvinvoinnin ja väkivallan ehkäisyn yhteistyöryhmä koostuu vapaa-aika palvelujen, opetustoimen, oppilashuollon ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen oppilashuollon ja sosiaalitoimen sekä Paimion seurakunnan edustajista.

Yhteistyöryhmä seuraa ajankohtaisia asioita, tiedottaa niistä sekä järjestää toiminnallisia, hyvinvointia tukevia tapahtumia.

Paimion kaupunki
etsivä nuorisotyöntekijä
vastaava pajaohjaaja
liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori
nuoriso-ohjaaja

Sauvon kunta
nuoriso-ohjaaja
hyvinvointi- ja liikuntakoordinaattori
koulunuorisotyöntekijä

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
vastaava koulukuraattori
psykiatrinen sairaanhoitaja
sosiaaliohjaaja

Paimion seurakunta
diakoni

5. Vuosikellot

Vuosikello

Tammi–maaliskuu

- **Tammikuu:** Tipaton tammikuu – päihteettömyyden tukeminen ja viestintä
- **Helmikuu:** Supervoimat – vahvistetaan lasten ja nuorten omia voimavaroja
- **Maaliskuu:** Rasismiviikko – yhdenvertaisuus ja osallisuus hyvinvoinnin tukena

Huhti–kesäkuu

- **Huhtikuu:** Selvä päivä liikenteessä, Vanhemmuuden viikko
- **Toukokuu:** 31.5. Maailman tupakaton päivä – “Hakematta paras” -kampanja
- **Kesäkuu:** Selvin päin kesään – kesäajan riskien ehkäisy

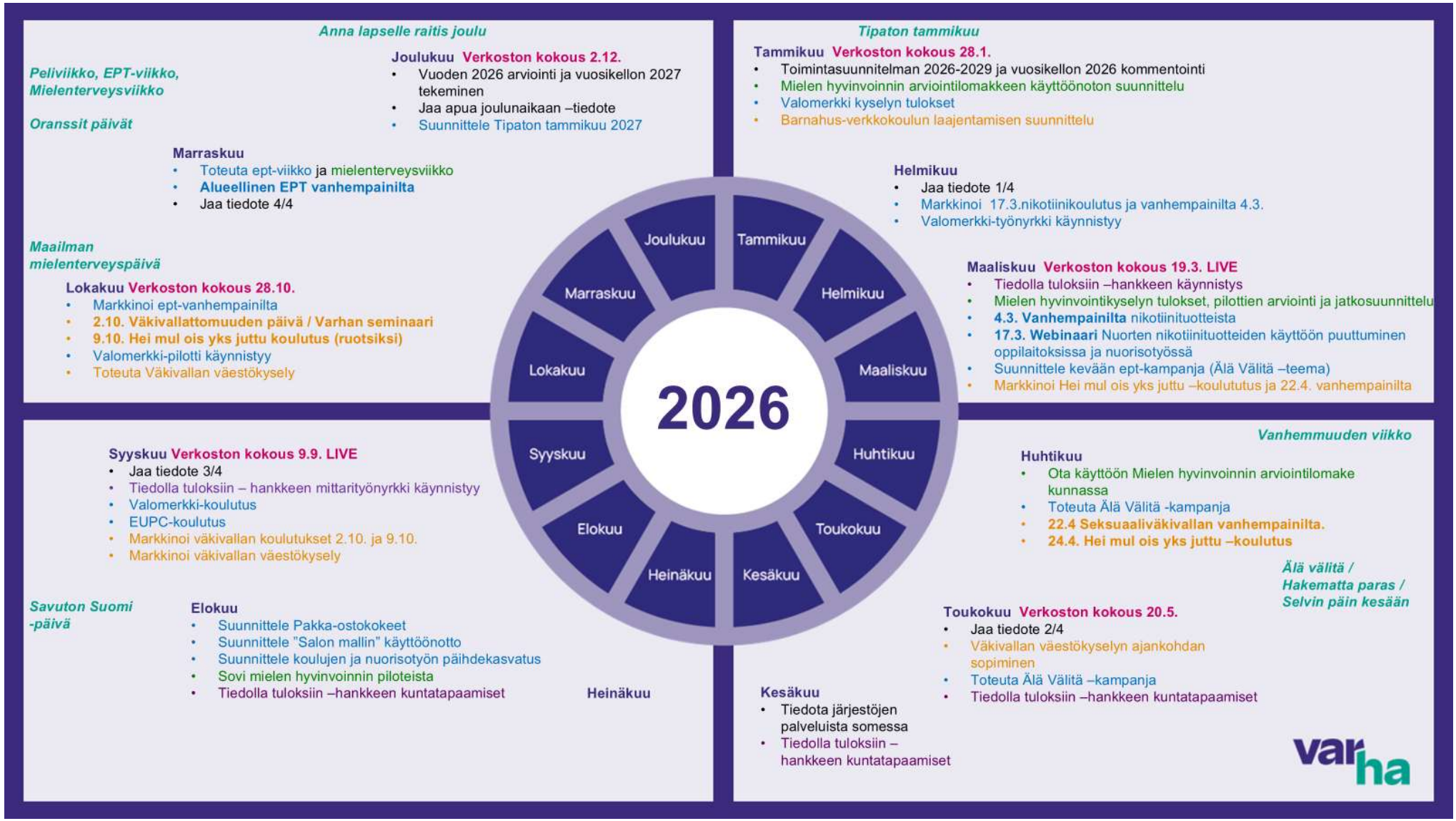
Heinä–syyskuu

- **Heinäkuu**
- **Elokuu:** Savuton Suomi -päivä – koulujen aloitus ja ennaltaehkäisy
- **Syyskuu:** Liikenneturvallisuusviikko

Loka–joulukuu

- **Lokakuu:** Asunnottomien yö (17.10.), Köyhyyden vastainen päivä, Vanhustenviikko
- **Marraskuu:** Ehkäisevän päihdetyön viikko, Peliviikko, Mielenterveysviikko
- **Joulukuu:** Anna lapselle raitis joulu, pikkujoulukauden ehkäisevä työ

Liite 1. Ehkäisevän päihdetyön, mielenterveyden hyvinvoinnin ja väkivallan ehkäisyn vuosikello.

Liite 2. Tiedolla tuloksiin –hankkeen vuosikello.

